D. THOMAE AQVINATIS

IN CATENAM SVPER MATTHAEI EVANGELIVM.

PRAEFATIO.

GLOSSA Euangelij pronunciator apertus Iſaias Propheta, euangelicę doctrinę ſublimitatem, nomen, & materiam breuiter comprehendens, euangelicum doctorem ex perſona domini alloquitur dicens: Super montem excelſum aſcende tu, &c. Vt autem ab ipſo euangelij nomine ſumamus exordiũ. F

1. Euãg. nomen. Lib. 2. ca. 2. Cap. 40. b

> Svper montẽ excelſum aſcende tu, qui euangelizas Syon. Exalta in fortitudine vocẽ tuam, qui euangelizas Hieruſalem. Exalta, noli timere, dic ciuitatibus Iudę: Ecce Deus veſter: Ecce dominus Deus in fortitudine veniet, & brachium eius dominabitur, Ecce merces eius cum eo. Iſa 40.

AVG. contra Fauſtum: Euãgelij nomen latinę interpretatur bonum nuncium, vel bona annunciatio, quod quidem cum aliquod bonum annunciatur, ſemper dici poteſt; proprie tamen hoc vocabulum obtinuit annunciatio Saluatoris. Narratores quippe originis factorum, dictorum, paſsionum domini Ieſu Chriſti
G
Hom. 1. proprie dicti ſunt euangeliſtę. CHRY. in Homiliario ſuper Matthæum. Quid enim his bonis nunciatis fiat ęquale? Deus in terra, homo in cœlo, amicitia Dei ad noſtram facta naturam, prolixum ſolutum pręliũ, diabolus confuſus, mors ſoluta, paradiſus apertus. Et hęc omnia ſupra dignitatem noſtram, & cum facilitate nobis data ſunt: non quia laborauimus, ſed quia dilecti ſumus
Cap. 16. a Deo. AVG. in de Vera religione. Cum enim omnibus modis medeatur animis Deus, pro temporum opportunitatibus, quę mira ſapientia eius ordinantur, nullo modo beneficientius conſuluit generi humano, quàm cum vnicus filius conſubſtantialis Patri, & coęternus, totum hominem ſuſcipere dignatus eſt: & verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis: ita enim demonſtrauit quàm excelſum locum inter creaturas habeat humana natura in hoc, quòd hominibus in vero homine apparuit. AVG. in Ser- H
mo. de Nati. Demum factus eſt Deus homo, vt homo fieret Deꝰ. GLO. Hoc igitur bonum euangelizandum pręnunciat Prophe
10. ta dicens: { Ecce Deus veſter. } LEO in epiſtola ad Flauianum: Exinanitio autem illa, qua ſe inuiſibilis viſibilem prębuit, & creator, ac dominus omnium rerum vnus voluit eſſe mortalium, inclinatio fuit miſerationis, non deſertio poteſtatis. GLO. Ne ergo ſic Deus adeſſe credatur, vt fieret aliqua diminutio poteſtatis, ſubiungit Propheta: { Ecce dominus in fortitudine veniet. }
c. 11. AVG. de Doctrina chriſtiana: Non per locorum ſpatia veniendo, ſed in carne mortali mortalibus apparendo. BEDA in Ser. de Dñi paſſione. De ineffabili autem Dei potentia factum eſt, vt dum Deus verus eſt in carne paſſibili, conferatur homini gloria per cotumeliam, incorruptio per ſupplicium, vita per mortem.
.30. AVG. de Peccatorum meritis. Fuſo enim ſanguine ſine culpa omnium culparum chirographa deleta ſunt, quibus homines a I
diabolo antea tenebantur. GLO. Quia ergo per virtutem Chriſti patientis homines a diabolo antea tenebantur. GLO. Quia ergo per virtutem Chriſti patientis homines a peccato liberati, ſerui facti ſunt Dei. Sequitur: { Et brachium eius dominabitur.
10. 18. LEO Papa in Sermone de paſſione. Affuit autem nobis in Chriſto ſingulare pręſidium, vt in natura paſsibili mortis conditio nõ maneret, quam impaſsibilis eſſentia recepiſſet, & per id quòd non poterat mori: poſsit id quod mortuũ fuerat ſuſcitari. GLO. Et ſic per Chriſtum nobis immortalis glorię aditus aperitur. vnde ſequitur: { Ecce merces eius cum eo. de qua, ſcilicet ipſe dicit:
Lib. 4. ca. 2. Merces veſtra copioſa eſt in cœlis. AVG. contra Fauſtũ: Aeternę enim vitę promiſsio regnumque celorum ad nouum pertinet teſtamentum, temporalium vero promiſsiones teſtamento vete-
2. Materia euangelij. ri continentur. GLO. Sic ergo quatuor nobis de Chriſto euan- K
gelica doctrina tradit: diuinitatem aſſumentem, humanitatem aſſumptam, mortem per quam a ſeruitute eripimur, reſurrectionẽ per quam nobis aditus glorioſæ vitæ aperitur, & propter hoc
Hom. 4. in Ezechiele ſub figura quatuor animalium demonſtratur. GRE.
3. Euang. figurę. ſuper Ezechi. Ipſe enim vnigenitus Dei filius veraciter factus eſt Homo, ipſe in ſacrificio noſtræ redemptionis dignatus eſt mori, vt Vitulus, ipſe per virtutem ſuæ fortitudinis ſurrexit, vt Leo, ipſe etiam aſcendens ad cœlos eſt eleuatus, vt Aquila. GLO. In qua aſcenſione manifeſte oſtendit ſuam diuinitatem. Matthæus ergo in homine intelligitur, quia circa humanitatem Chriſti principaliter immoratur. Marcus in Leone, quia agit de reſurrectione. Lu-

F cas in Vitulo, quia agit de Sacerdotio. Ioannes in Aquila, ſcribens ſacramenta diuinitatis. AMBRO. Super Lucam. Et bene accidit, vt quoniam euangelij huius librum ſ̃m Matthæum dicimus eſſe moralem, opinio huius præmitteretur: mores enim proprie dicuntur humani. Figura autem Leonis aſcribitur Marco, quia a potentiæ cœpit expræſſione diuinæ, cum dixit: Initium euangelij Ieſu Chriſti filij Dei. Ioãni autem figura Aquilæ, eo quòd diuinæ miracula reſurrectionis expræſsit. GREGO. In Ezechi. Hæc autem ipſa vniuſcuiuſque libri euangelica exordia teſtantur: nam quia ab humana generatione cœpit, iure per hoiem Matthæus: quia per clamorem in deſerto, recte ꝑ Leonẽ Marcus: q̃a a ſacrificio exorſus eſt, bene ꝑ Vitulum Lucas: quia vero a diuinitate verbi cœpit, digne per Aquilã ſignificat Ioannes. AVG. de Con. euan. Vel Matthæus, qui regiã Chriſti perſonam maxime commendauit per Leonem ſignificatur. Lucas autem per Vitulum, propter victimam Sacerdotis. Marcus autem, qui neque ſtirpem regia, neque ſacerdotalem narrare voluit, & tamen in humanis verſatus oſtenditur, hominis figura ſignificatur. Hæc autem tria animalia, Leo, Homo, Vitulus in terra gradiuntur. vnde iſti tres Euangeliſtæ in iſtis maxime occupati ſunt, quæ Chriſtus in carne operatus eſt eſt. At vero Ioannes, velut Aquila volat, & lucem incommutabilis veritatis acutiſſimis cordis oculis iutuetur, ex qno datur iutelligi tres Euangeliſtas circa actiuam vitam fuiſſe verſatos, Ioannem vero circa contemplatiuam. Doctores autem Græcorum per hominem intelligunt Matthæum, quia genealogiam Domini ſecundum carnem deſcripſit: per Leonem vero Ioannem, quia ſicut Leo ſuo rugitu, cunctis beſtijs timorem incutit, ſic & Ioannes, cunctis hæreticis timorem incuſsit: per Vitulum intellexerunt Lucam, quia Vitulus Sacerdotalis eſt hoſtia, & ipſe ſemper circa templum, & Sacerdotium verſatus eſt: & per Aquilam Marcum intellexerunt, quia Aquila in ſcripturis diuinis ſolet ſignificare Spiritum ſanctum, qui locutus fuit per ora Prophetarum, & ipſe a prophetico teſtimonio exorſus eſt. HIERO. Circa numerum vero Euangeliſtarum, ſciendum eſt plures fuiſſe, qui euangelia ſcripſerunt, ſicut & Lucas Euangeliſta teſtatur dicens. Quoniam quidem multi conati ſunt ordinare, &c. Et ſicut perſeuerantia vſque ad præſens tempus monimenta declarant, quæ a diuerſis auctoribus edita, diuerſarũ hæreſum fuere prĩcipia, vt eſt illud, iuxta Aegyptios, & Thomam, & Matthiam, & Bartholomæum, duodecim quoque Apoſtolorum, & Baſilidis, atque Apellis, & reliquorum, quos enumerare longiſsimum eſt. Eccleſia autem, quæ ſupra petram Domini voce fundata eſt, quatuor flumina Paradiſi inſtar eructans, quatuor annulos, & angulos habet: per quos quaſi arca teſtamenti, & cuſtos legis Dominini lignis mobilibus vehitur. AVG. de Con. euan. Vel quoniam quatuor ſunt partes orbis terræ: per cuius vniuerſitatem Chriſti Eccleſia dilatatur. Alius autem fuit eis ordo cognoſcendi, atque prædicandi: alius aũt ſcribendi. Ad cognoſcendum quippe, atq; prædicandum primi fuerunt, qui ſecuti ſunt Dominum in carne præſentem, docentem audierunt, facientemque viderunt, atque ex eius ore ad euangelizandum ſunt miſsi, Sed in conſcribendo euangelio, quod diuinitus ordinatum eſſe credendum eſt, ex numero eorum, quos ante paſſionem Dominus elegit primum, vltimumque locum duo tenuerunt: primum Matthæus, vltimum Ioannes, vt reliqui duo, qui ex illo numero non erant, ſed tñ Chriſtum in illis loquentem ſecuti erant, tanquàm filij amplectendi, ac per hoc in loco medio conſtituti, vtroque ab eis latere munirentur. REMI. Matthæus quidem ſcripſit in Iudæa ſub tempore Caij Caligulæ Imperatoris. Marcus in Italia, Romæ ſub tempore Neronis, vel Claudij ſecundum Rabanũ. Lucas vero in Achaiæ, Beotiæq; partibus, rogatus a Theophilo. Et Ioannes Epheſi in Aſia minori ſub tempore Neruę Principis. BEDA: Sed tamen, cum ſint quatuor Euãgeliſtæ: non tam quatuor euãgelia, q̃ vnum quatuor librorum veritati conſonum ædiderunt. Sicut enim duo verſus

In præfatione totiꝰ op. — Hom. 4. — Lib. 1. ca. 6. — 4. Euan. numerus. — Lib. 1. ca. 2. — 5. Euang. ordo localis.

eandem